

מדד שיעור הקולונוסקופיות בהן נמצא לפחות פוליפ אחד (PDR) למינוף איכות הבדיקה ומניעת סרטן המעי הגס

פרופ' ירון ניב¹, אולגה ברונשטיין², ד"ר מיכאל קוניאבסקי², ד"ר אלכסנדר קונסון², ד"ר לימור פרידנזון²,
ד"ר יפעת ארליך שהם²

¹ הפקולטה לרפואה על שם אדלסון, אוניברסיטת אריאל, אריאל; ²אגף בכיר איכות ובטיחות, משרד הבריאות

רקע: סרטן הכרס והחלחולת (סכ"ח) הוא הרביעי בשכיחותו מבין מחלות הסרטן המאובחנות בארה"ב. הסרטן מתפתח בפוליפ מסוג אדנומה במשך יותר מחמש שנים. כריתת פוליפ תמנע סרטן. מדד שיעור הקולונוסקופיות בהן נמצא לפחות פוליפ אחד - Polyp Detection Rate (PDR) נבחר לתכנית הלאומית בגלל הקשר בינו לבין אבחנת סכ"ח לאחר קולונוסקופיה שנחשבה לתקינה - Interval cancer or post-colonoscopy CRC. מדד איכות זה תלוי בגורמים לאיכות הקולונוסקופיה - ניקיון המעי, בדיקה שלמה, הרחקת המכשיר מעל 6 דקות, פוליפקטומיה שלמה, ניסיון הבדוק, סדציה טובה ושתוף פעולה של הנבדק.

מטרה: להעריך את השתתפות בתי החולים בישראל בשתי שנות מדידת ה PDR ואת הקשר לגורמים השונים, תוך השוואת נותני השרות.

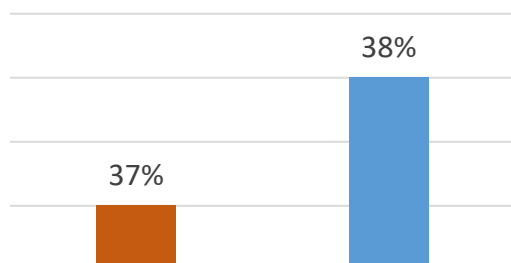
שיטות: מחקר רטרוספקטיבי של נתונים שפורסמו לשנות המדידה 2022 ו 2023 ב 32 בתי חולים כלליים. חושב היעד הלאומי אליו הגיעו ובוצעה השוואה ביניהם.

ממצאים: בשנים אלה בוצעו 87813 ו 90499 קולונוסקופיות בכל ההוריות (פרט למצבים לאחר ניתוחי מעי גס, מחלות מעי דלקתיות, לאחר כריתת פוליפים, הוריה של פתולוגיה בבדיקה קודמת), בהתאמה. טווח ה PDR בשנת 2022 בין בתי החולים השונים 23% ל 47% ובשנת 2023 בין 19% ל 47%.

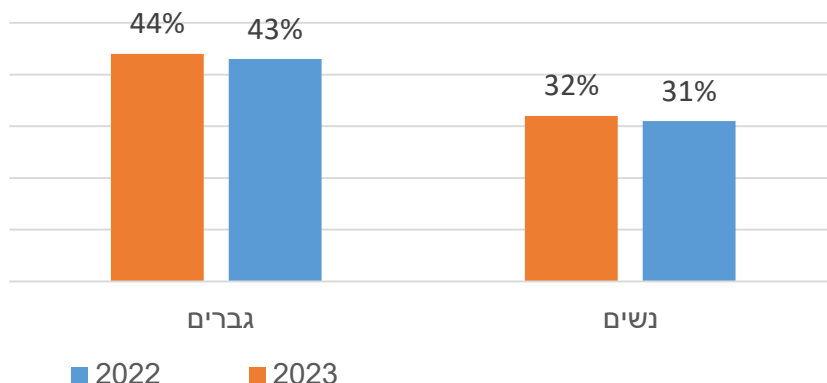
בשנת 2022, 8 בתי חולים הגיעו או עברו את שיעור ה 42% ובשנת 2023, 10. הציגו עליה בציון המדד 20 בתי חולים, ירדו בציון 5, וב 5- לא היה שינוי. ההישג הלאומי היה בשנת 2022 37% ובשנת 2023 38% ($P = 0.03277$). בשנת 2022 שיעור הקולונוסקופיות בהן נמצא לפחות פוליפ אחד היה 43% בגברים ו 31% בנשים ($P < 0.001$) ובשנת 2023 44% בגברים ו 32% בנשים ($P < 0.001$).

הישגי המדד גבוהים יותר בשכבות הגיל הגבוהות בהן מסתמן שיעור של 42% עד 44%. במשמרת הערב המדד הלאומי הוא 34% ובבקר 39%. שימוש בסקלה של בוסטון להערכת ניקיון המעי נעשה ב 33% מבתי החולים לבד. בניית תוצאות של 26644 קולונוסקופיות בהן נמדד זמן מדויק של היציאה מהצקום עד לפי הטבעת נמצא יחס ישר עם PDR. 6 ד' ומעלה (16804 קולונוסקופיות) - 48.3% ופחות מ 6 ד' (3840 קולונוסקופיות) - 0.3% ($P < 0.0001$).

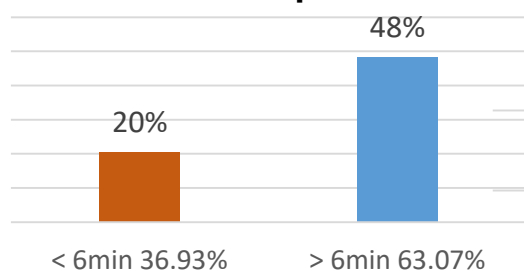
שיעור עמידה לאומי



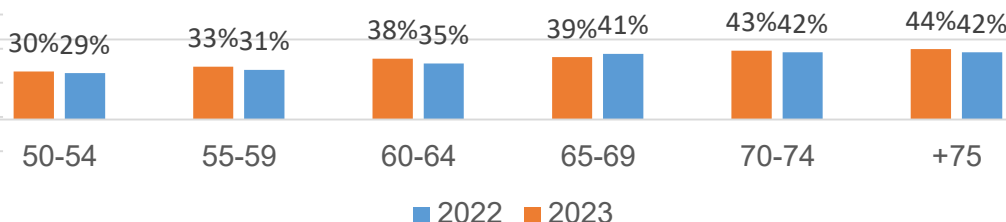
ריבוד לפי מגדר



שיעור PDR כתלות בזמן הרחקת מכשיר



ריבוד לפי גיל



מסקנות והמלצות: שיעור ה - PDR הלאומי הממוצע שנמצא במחקר זה נמוך מהיעד המומלץ בספרות, העומד על 43.6%. יש צורך בפיתוח אסטרטגיה לשיפור שיעורי ה-PDR בישראל תוך התחשבות בגורמי תהליך שונים. כמו כן, יש לבדוק לאחר שלוש שנות מדידה את ההשפעה על היארעות אבחנת סכ"ח, לאחר קולונוסקופיה שנחשבה כתקינה.